

CZU: 347.776

ASPECTE TEORETICO-PRACTICE PRIVIND RĂSPUNDEREA JURIDICĂ PENTRU ACTELE DE CONCURENȚĂ NELOIALĂ

Diana CASTRAVET

Doctorand, Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice, Chișinău, Republica Moldova

Într-un stat de drept, orice act ilicit trebuie să fie sancționat, iar autorul trebuie să fie atras la răspundere juridică – aceasta este esența răspunderii juridice. Astfel, răspunderea juridică reprezintă forma de constrângere prin care statul poate interveni pentru a sancționa un anumit comportament. Răspunderea juridică pentru actele de concurență neloială are drept scop identificarea, încetarea și contracararea săvârșirii actelor de concurență neloială. Lucrarea de față focalizează și descrie principalele aspecte privind răspunderea civilă, răspunderea administrativă și răspunderea penală pentru actele de concurență neloială.

Cuvinte-cheie: *răspundere juridică, concurență neloială, răspundere civilă, răspundere administrativă, răspundere penală, act neloial, prejudiciu.*

THEORETICAL-PRACTICAL ASPECTS ON LEGAL LIABILITY FOR ACTS OF UNFAIR COMPETITION

Diana CASTRAVET

PhD student, Institute for Legal, Political and Sociological Research, Chisinau, Republic of Moldova

In a state of law, any illicit act must be sanctioned and the perpetrator must be held liable - this is the essence of legal liability. Thus, legal liability is a form of constraint by which the state can intervene to sanction a certain behavior. The legal liability for acts of unfair competition aims to identify, stop and prevent the commission of acts of unfair competition. The present paper focuses and describes the main aspects regarding civil liability, administrative liability and criminal liability for acts of unfair competition.

Keywords: *legal liability, unfair competition, civil liability, administrative liability, criminal liability, unfair act, damage.*

Introducere. Concurența neloială presupune realizarea unor acte ilicite, care determină anumite urmări prejudiciabile. Orice faptă ilicită trebuie să fie sancționată. În acest sens, răspunderea juridică pentru actele de concurență neloială vine să instaureze echitatea, legalitatea și să asigure celui prejudiciat dreptul la încetarea actului neloial și la recuperarea prejudiciului.

Scopul studiului. Ne propunem efectuarea unei analize a următoarelor tipuri ale răspunderii juridice ca urmare a săvârșirii actelor de concurență neloială: răspunderea civilă, răspunderea administrativă și răspunderea penală. În cele ce urmează, vom analiza fiecare dintre aceste tipuri de răspundere juridică.

Materiale utilizate și metode aplicate. La baza studiului au stat o serie de metode ce au facilitat reușita cercetării: examinării, descrierii, sintezei, juridică comparată, analizei ș.a. Materialele utilizate sunt lucrări științifice din literatura de specialitate privind concurența neloială, și care au determinat prezentarea informației într-o formă concludentă și critică,

precum și acte legislative din Republica Moldova și Directive UE.

Rezultate și discuții. O primă formă de răspundere pe care dorim să o analizăm este **răspunderea civilă**. Este cunoscut faptul că răspunderea civilă poate fi de două tipuri: **răspunderea contractuală și răspunderea delictuală**. În materia concurenței neloiale se aplică regulile răspunderii delictuale, or manifestarea concurenței neloiale are loc prin fapte ilicite neloiale și nu de pe urma neexecutării sau executării necorespunzătoare a unui contract – condiție inerentă atragerii răspunderii contractuale.

Răspunderea delictuală pentru actele de concurență neloială survine în temeiul art. 1998 din Codul civil al Republicii Moldova [1], care stabilește că: *(1) Cel care acționează față de altul în mod ilicit, cu vinovăție este obligat să repare prejudiciul patrimonial, iar, în cazurile prevăzute de lege, și prejudiciul moral cauzat prin acțiune sau omisiune. (2) Prejudiciul cauzat prin fapte licite sau fără vinovăție se repară numai în cazurile expres prevăzute de lege. (3) O altă persoană, decât autorul prejudiciu-*

lui, este obligată să repare prejudiciul numai în cazurile expres prevăzute de lege. (4) Prejudiciul nu se repară, dacă a fost cauzat la rugămintea sau cu consimțământul persoanei vătămate, cu condiția că persoana cunoștea sau trebuia să cunoască consecințele rugăminții sau ale consimțământului și dacă fapta autorului nu contravine bunelor moravuri.

Mai mult ca atât, potrivit art.2019: *(1) Cel care în mod ilegal împiedică sau tulbură activitatea profesionistului este obligat să repare prejudiciul cauzat astfel. (2) Consumatorul are dreptul la repararea prejudiciului cauzat ca urmare a concurenței neloiale în cazurile prevăzute de legislația din domeniul concurenței.* Observăm că în urma noilor modificări operate în Codul civil al RM, în vigoare din 01.03.2019, se operează cu un termen nou – cel de profesionist.

Prin **profesionist** în temeiul art.3 alin.(2) Cod civil se înțelege: *„orice persoană fizică sau juridică de drept public sau de drept privat care, în cadrul unui raport juridic civil, acționează în scopuri ce țin de activitatea de întreprinzător sau profesională,*

chiar dacă persoana nu are scopul de a obține un profit din această activitate”. Deci, profesionist poate fi persoana fizică sau juridică care practică activitatea de întreprinzător sau profesională fie că are sau nu scopul de a obține profit.

Menționăm faptul că și în cazul răspunderii civile generale, și în cazul răspunderii delictuale pentru actele de concurență neloială trebuie să întrunească următoarele condiții: **fapta ilicită, prejudiciu, legătură cauzală dintre faptă ilicită și prejudiciu, vinovăția.** Vom caracteriza succint fiecare condiție a răspunderii delictuale pentru actele de concurență neloială.

1. Fapta ilicită. Potrivit regulii generale fapta ilicită este acțiunea/inacțiunea care a

cauzat anumite urmări prejudiciabile. Specificăm că în cazul răspunderii civile delictuale pentru actele de concurență neloială fapta ilicită se manifestă prin acțiune. Acțiunile de concurență neloială sunt reglementate de Legea concurenței Republicii Moldova nr.183 din 2012 [2] (în continuare Legea nr.183/2012). Legea nr.183/2012 stabilește următoarele acte de concurență neloială:

Discreditarea concurenților. Potrivit art. 15 din Legea menționată: *Este interzisă discreditarea concurenților, adică defăimarea sau punerea în pericol a reputației sau credibilității acestora prin:*

a) răspândirea de către o întreprindere a informațiilor false despre activitatea sa, despre produsele sale, menite să îi creeze o situație favorabilă în raport cu unii concurenți;

b) răspândirea de către o întreprindere a unor afirmații false despre activitatea unui concurent sau despre produsele acestuia, afirmații ce dăunează activității concurentului.

Instigarea la rezilierea contractului cu concurentul. În conformitate cu art.16 din Legea nr.183/2012: *Este interzisă instigarea, din interes sau în interesul persoanelor terțe, la rezilierea neîntemeiată a contractului cu concurentul unei alte întreprinderi, la neîndeplinirea sau la îndeplinirea necorespunzătoare a obligațiilor contractuale față de concurentul respectiv prin acordarea sau oferirea, mijlocit sau nemijlocit, de recompense materiale, compensații sau de alte*

avantaje întreprinderii parte a contractului.

Obținerea și/sau folosirea ilegală a secretului comercial al concurentului. Art.17 din Legea nr. 183/2012 stabilește că: *Se interzice obținerea și/sau folosirea de către o întreprindere a informațiilor ce constituie secret comercial al concurentului, fără consimțământul lui, dacă acestea au adus sau pot aduce atingere intereselor legitime ale concurentului.*

Deturnarea clientelei concurentului. Potrivit art.18 din Legea nr.183/2012: *este interzisă deturnarea clientelei concurentului realizată de întreprindere prin inducerea în eroare a consumatorului cu privire la natura, modul și locul de fabricare, la caracteristicile principale, inclusiv utilizarea, cantitatea produselor, prețul sau modul de calculare a prețului produsului.*

Confuzia. Potrivit art. 19 din Legea nr.183/2012:(1) *Sunt interzise orice acțiuni sau fapte care sunt de natură să creeze, prin orice mijloc, o confuzie cu întreprinderea, produsele sau activitatea economică a unui concurent, realizate prin:*

a) folosirea ilegală, integrală sau parțială a unei mărci, embleme de deservire, denumiri de firmă, a unui desen sau model industrial sau a altor obiecte ale proprietății industriale de natură să creeze o confuzie cu cele folosite în mod legal de către o altă întreprindere;

b) copierea ilegală a formei, a ambalajului și/sau a aspectului exterior al produsului unei întreprinderi și plasarea produsului respectiv pe piață, copierea ilegală a publicității unei întreprinderi, dacă aceasta a adus sau poate aduce atingere intereselor legitime ale concurentului.

(2) *Prezentul articol nu este aplicabil caracteristicilor produsului determinate exclusiv de funcția tehnică pe care o îndeplinesc.*

2.Prejudiciul. Prejudiciul concurențial, în cazul faptelor de concurență neloială reglementate de legislația în domeniul concurenței presupune totalitatea pagubelor, rezultatelor dăunătoare comise de un profesionist, ca urmare a săvârșirii următoarelor acte neloiale: discreditarea concurenților, instigarea la rezilierea contractului cu concurentul,

obținerea și/sau folosirea ilegală a secretului comercial, deturnarea clientelei concurentului, confuzia.

Prejudiciul concurențial poate fi atât material, cât și moral.

Repararea prejudiciului se face în natură, prin restabilirea situației anterioare (transmiterea unui bun de același gen și de aceeași calitate, repararea bunului deteriorat etc.), iar dacă aceasta nu este cu puțință ori dacă persoana vătămată nu este interesată de repararea în natură, prin plata echivalentului bănesc (despăgubire), stabilită prin acordul părților sau, în lipsă, prin hotărâre judecătorească. (2) În cazul deteriorării unui bun, despăgubirea va fi egală cu pierderea valorii bunului și nu a costului reparației, dacă costul reparației depășește proporționat pierderea valorii. Această regulă se aplică animalelor doar dacă aceasta este corespunzător, având în vedere scopul pentru care animalul este ținut. (3) Despăgubirea se stabilește sub forma unei sume globale sau, dacă prejudiciul are caracter continuu, sub forma unei prestații periodice. În cazul în care se stabilește o despăgubire sub forma prestației periodice, debitorul poate fi obligat la constituirea unei garanții. (4) Persoana vătămată nu este ținută să demonstreze că a cheltuit suma despăgubirii în scopul reparării prejudiciului. (5) În cazul prejudiciului viitor, despăgubirea, indiferent de forma în care s-a acordat, va putea fi sporită, redusă sau stinsă, dacă, după stabilirea ei, prejudiciul s-a mărit, s-a micșorat ori a încetat. (6) Autorul faptei ilicite de asemenea datorează dobândă de întârziere la rata determinată conform art.942 începând cu data primirii de către persoana care răspunde de prejudiciu a somației de la partea vătămată. Dobânda de întârziere se calculează din suma despăgubirii sau, în caz de reparare în natură a prejudiciului, din valoarea acelei reparații (art.2025 Cod civil).

Mărimea despăgubirii pentru prejudiciul moral se determină de către instanța de judecată, în funcție de caracterul și gravitatea prejudiciului moral cauzat persoanei vătămate, de gradul de vinovăție al autorului prejudiciului, dacă vinovăția este o condiție a răspunderii, și de măsura în care această despăgubire poate aduce

satisfacție echitabilă persoanei vătămate (art.2037 Cod civil RM).

Despăgubirea în materia concurenței în cadrul Uniunii Europene este reglementată de Directiva 2014/104/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 26 noiembrie 2014 privind anumite norme care guvernează acțiunile în despăgubire în temeiul dreptului intern în cazul încălcărilor dispozițiilor legislației în materie de concurență a statelor membre și a Uniunii Europene [3].

Pct.12 al Directivei 2014/104/UE reiterează că orice persoană care a suferit un prejudiciu cauzat de o încălcare în materie de concurență poate solicita despăgubiri pentru pierderea efectivă (*damnum emergens*), pentru câștigul de care a fost lipsită (pierderea de profit sau *lucrum cessans*) plus dobânda, indiferent dacă normele naționale prevăd aceste categorii separate sau în combinație. Plata dobânzii reprezintă o componentă esențială a despăgubirii pentru a repara prejudiciul suferit ținând cont de trecerea timpului și ar trebui să fie datorată de la momentul producerii prejudiciului și până la plata despăgubirii, fără a aduce atingere calificării acestei dobânzi drept daune interese sau penalitate în temeiul dreptului intern și luării în considerare a trecerii timpului drept categorie separată (dobândă) sau drept, parte constitutivă a unei pierderi efective sau a unei pierderi de profit.

3. Legătura de cauzalitate dintre fapta ilicită și prejudiciu. Potrivit îmbunătățirilor legislative recente din Codul civil, realizate prin Legea nr.133 din 15.11.2018 privind modernizarea Codului civil și modificarea unor acte legislative [4], legătura cauzală este definită în alin. (1) al art.2022, potrivit căruia „se consideră că persoana a cauzat prejudiciul dacă el constituie consecința faptei acelei persoane ori a izvorului de pericol pentru care acea persoană răspunde conform legii”. Art.2022 alin.(3) stabilește că „În cazul în care prejudiciul ar fi putut fi cauzat de una sau mai multe întâmplări pentru care răspund diferite persoane și s-a stabilit că prejudiciul a fost cauzat de una din acele întâmplări, însă nu s-a stabilit din cauza căreia anume, se prezumă, până la proba contrară, că pre-

judiciul a fost cauzat de către fiecare persoană care răspunde pentru măcar una din acele întâmplări”. Astfel, art.2022 din Codul civil, evidențiază faptul că în cazul unei pluralități de subiecți fără a se cunoaște gradul de participare a fiecăruia la una sau mai multe întâmplări există prezumția că fiecare a participat la realizarea lor și va răspunde pentru cel puțin una din cele întâmplate, până la proba contrară. Considerăm că proba contrară poate fi prezentată atât de partea reclamantului/reclamantilor, cât și a pârâtului/pârâților – care cu certitudine nu doresc să răspundă pentru mai multe decât a săvârșit.

4. Vinovăția. Specificăm că pentru atragerea la răspundere civilă delictuală pentru actele de concurență neloială, este indiferentă forma vinovăției, fapt evocat și în literatura de specialitate [5, p.185; 6, p.239].

Răspunderea administrativă. Potrivit alin.(5) art.14 din Legea nr.183/2012, regula generală este că „Întreprinderea, ale cărei interese legitime au fost lezate, poate înainta plângerea privind presupusele acțiuni de concurență neloială la Consiliul Concurenței în termen de 6 luni de la data la care a cunoscut sau ar fi trebuit să cunoască despre realizarea presupuselor acțiuni de concurență neloială de către o altă întreprindere”. Din norma enunțată, rezultă că Consiliul Concurenței inițiază procedura de examinare a presupuselor cazuri de încălcare a legii concurențiale în baza plângerii întreprinderii ale cărei interese legitime au fost lezate. Consiliul Concurenței poate iniția procedura respectivă și din oficiu, în co-răspundere cu art.49, însă cu excepția încălcărilor de la Capitolul III intitulat „Concurența neloială”. Respectiv, prin metoda excluderii, constatăm că Consiliul Concurenței nu poate din oficiu porni procedura de examinare a unor potențiale acte de concurență neloială, în mod imperativ trebuie să existe plângerea unei întreprinderi.

Spre exemplu, într-o cauză concretă unde reclamantul a depus o plângere, ulterior, însă a retras-o, Consiliul Concurenței a încetat continuarea investigației, statuând: „Întrucât acțiunile de concurență neloială se examinează de autoritatea de concurență doar ca urmare a plân-

gerii depuse în condițiile stipulate la art.49 din Legea concurenței, iar plângerea depusă de către reclamant a fost retrasă, nu există temei legal pentru continuarea investigației” [7].

Legea nr.183/2012 reglementează în art.77 răspunderea administrativă pentru concurența neloială în conformitate cu care „prin derogare de la legea penală, comiterea faptelor de concurență neloială interzise la art.15–19 din lege se sancționează de Consiliul Concurenței cu amendă în mărime de până la 0,5% din cifra totală de afaceri, realizată de întreprinderea în cauză în anul anterior sancționării. Prejudiciul produs ca rezultat al acțiunilor constatate drept concurență neloială urmează a fi reparat, în conformitate cu prevederile Codului civil, de întreprinderea care l-a cauzat”. Evidențiem faptul că amenda stabilită de Consiliul Concurenței nu decade persoana vătămată din dreptul de a cere repararea prejudiciului în ordine civilă generală.

Potrivit art.72 alin.(6) din Legea nr.183/2012, în cazul unei întreprinderi nou-înființate, care nu a realizat o cifră de afaceri în anul financiar anterior sancționării, amenda se stabilește în cuantum de până la 5 000 000 lei.

Răspunderea penală. Potrivit art.246¹. *Concurența neloială* din Codul Penal al RM [8]:

Orice act de concurență neloială, inclusiv:

a) crearea, prin orice mijloace, de confuzie cu întreprinderea, cu produsele sau cu activitatea industrială sau comercială a unui concurent;

b) răspândirea, în procesul comerțului, de afirmații false, care discreditează întreprinderea, produsele sau activitatea de întreprinzător a unui concurent;

c) inducerea în eroare a consumatorului referitor la natura, la modul de fabricare, la caracteristicile, la aptitudinea de întrebuințare sau la cantitatea mărfurilor concurentului;

d) folosirea denumirii de firmă sau a mărcii comerciale într-o manieră care să producă confuzie cu cele folosite legitim de un alt agent economic;

e) compararea în scopuri publicitare a mărfurilor produse sau comercializate ale unui agent economic cu

mărfurile unor alți agenți economici, se pedepsesc cu amendă de la 3000 la 4000 de unități convenționale sau cu închisoare de până la 1 an, cu amendă, aplicată persoanei juridice, de la 3.500 la 5.000 de unități convenționale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 1 la 5 ani.

În cele ce urmează vom prezenta elementele constitutive ale infracțiunii de concurență neloială prevăzută la art.246¹ CP al RM.

Obiectul juridic special al infracțiunii de concurență neloială îl constituie relațiile sociale cu privire la concurența neloială.

Obiectul material (imaterial). Potrivit autorilor Brînză S., Stati V. obiectul material (imaterial) al infracțiunii de concurență neloială este reprezentat de:

- Produsele unui concurent, cu care făptuitorul creează confuzie, prin orice mijloace (în cazul modalității specificate la art. 246¹lit. a) din Codul Penal);

- Produsele unui concurent, care sunt discreditate prin răspândirea de către făptuitor în procesul comerțului, de afirmații false (în cazul modalității specificate la art. 246¹lit. b) din Codul Penal);

-Mărfurile concurentului, referitor la a căror natură, mod de fabricare, caracteristici, aptitudine de întrebuințare sau cantitate este indus în eroare consumatorul (în cazul modalității specificate la art. 246¹lit. c) din Codul Penal);

- Denumirea de firmă sau marca comercială, folosită de făptuitor într-o manieră care să producă confuzie cu cele folosite legitim de un alt agent economic (în cazul modalității specificate la art. 246¹lit. d) din Codul Penal);

- Mărfurile produse sau comercializate ale unui agent economic, comparate în scopuri publicitare cu mărfurile unor alți agenți economici (în cazul modalității specificate la art. 246¹ lit.e) din Codul Penal) [9, p.235].

Latura obiectivă a infracțiunii prevăzute la art.246¹din Codul Penal al Republicii Moldova se poate manifesta prin următoarele 5 modalități:

1) crearea, prin orice mijloace, de confuzie cu întreprinderea, cu produ-

sele sau cu activitatea industrială sau comercială a unui concurent;

2) răspândirea, în procesul comerțului, de afirmații false, care discreditează întreprinderea, produsele sau activitatea de întreprinzător a unui concurent;

3) inducerea în eroare a consumatorului referitor la natura, la modul de fabricare, la caracteristicile, la aptitudinea de întrebuințare sau la cantitatea mărfurilor concurentului;

4) folosirea denumirii de firmă sau a mărcii comerciale într-o manieră care să producă confuzie cu cele folosite legitim de un alt agent economic;

5) compararea în scopuri publicitare a mărfurilor produse sau comercializate ale unui agent economic cu mărfurile unor alți agenți economici.

Potrivit opiniei expuse de autorul Gorincioi C., opinie pe care o împărtășim totalmente, este defectuoasă atitudinea legiuitorului de a avea o abordare diversă privitor la înțelesul noțiunii de act de concurență neloială. Legea concurenței prevede un șir de acțiuni de concurență neloială, însă în Codul penal sunt prevăzute alte acțiuni de concurență neloială. Suntem de părerea că este necesară o abordare unică și clară asupra acțiunilor de concurență neloială, în special, când discutăm despre răspunderea penală. Dat fiind faptul că Legea concurenței este actul legislativ mai nou, în raport cu Codul penal, Legea concurenței este actul legislativ special pentru domeniul concurenței și este ajustat la aquis-ul comunitar, considerăm că acțiunile de concurență neloială trebuie calificate anume prin prisma acestui act legislativ[10, p.178]. Astfel, pentru a nu genera interpretări teoretice și practice eronate privind tipurile de acte de concurență neloială, este imperioasă adoptarea unui conținut unic privind acestea.

Latura subiectivă a infracțiunii de concurență neloială se caracterizează prin intenție directă.

În concluzie, subliniem faptul că în ansamblu, răspunderea juridică pentru actele de concurență neloială are prerogativa de a repune victima actului neloial în situația anterioară survenirii acestuia. Mai mult ca atât, răspunderea juridică reprezintă o formă de constrângere a statului în temeiul căreia autorul faptei ilici-

te (infracțiune, delict civil ș.a.) este obligat să suporte urmările prejudiciabile cauzate prin lezarea unui drept al altuia.

Bibliografie

1. Codul civil al Republicii Moldova: nr.1107-XV din 06 iunie 2002. Republicat în temeiul Legii nr.133 din 15.11.2018, În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr.66-75 (6989-6998), din 01.03.2019.

2. Legea concurenței: nr. 183 din 11.07.2012. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova din 14.09.2012, nr. 193-197, art Nr : 667.

3. Directiva 2014/104/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 26 noiembrie 2014 privind anumite norme care guvernează acțiunile în despăgubire în temeiul dreptului intern în cazul încălcărilor dispozițiilor legislației în materie de concurență a statelor membre și a Uniunii Europene

4. Legea privind modernizarea Codului Civil și modificarea unor acte legislative: nr. 133 din 15.11.2018. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova din 14.12.2018, nr.467-479 art Nr 784

5. Titulescu, P.R. Dreptul concurenței. Curs universitar. 229 p. [online] Disponibil: https://sjea-dj.spiruharet.ro/images/secretariat/sjdea-2015/Dreptul_Concurenței.PDF (Citat: 20.11.2018).

6. Vlad, M. D. Acțiunea în concurență neloială. București: Editura Universitară, 2011. 258 p. ISBN 978-606-591-131-4.

7. Decizia Plenului Consiliului Concurenței, nr.CN -25/17-78 din 25.10.2018, [online] <https://competition.md/public/files/Decizia-STM09bac.pdf> (Citat: 24.03.2018).

8. Codul penal al Republicii Moldova Nr. 985 din 18.04.2002, În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2009, Nr. 72-74 art Nr : 195.

9. Brînză S., Stati V., Tratat de drept penal. Partea specială. Volumul II. Chișinău: Tipografia Centrală, 2015, 1328 p.

10. Gorincioi C., Cercetarea instrumentelor juridice de contracarare a actelor de concurență neloială. Teză de doctor în drept. Chișinău 2019, 208 p.

INFORMAȚIE DESPRE AUTOR:

Diana CASTRAVEȚ
Doctorand, Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice Chișinău, Republica Moldova
tel.068087707,
e-mail: dianacasapu@gmail.com

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR:

Diana CASTRAVEȚ
PhD student, Institute for Legal, Political and Sociological Research Chisinau, Republic of Moldova
tel.068087707,
e-mail: dianacasapu@gmail.com